

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI**

DIREKTORAT ZA DRUŽINO

Kotnikova ulica 28, 1000 Ljubljana

T: 01 369 75 00

F: 01 369 79 18

E: gp.mddsz@gov.si

www.mddsz.gov.si

Urad vlade RS za komuniciranje

gp.ukom@gov.si

Številka: 1201-69/2014/2

Datum: 10. 7. 2014

Zadeva: Predlagam.vladi.si – predlog 5926-201: Boljše možnosti za posvojitvev otrok v Sloveniji

Zveza: vaša št. 092-201/2014/1 z dne 24. 6. 2014

Dne 24. 6. 2014 smo z vaše strani v obravnavo prejeli predlog 5926-201: Boljše možnosti za posvojitvev otrok v Sloveniji. V zvezi s predlogom vam v nadaljevanju posredujemo odgovor.

Veljavna ureditev posvojitve

V Republiki Sloveniji otroci uživajo posebno varstvo in skrb, kar izhaja že iz Ustave Republike Slovenije. Del tega posebnega varstva in skrbi je tudi pravna ureditev posvojitvev. Posvojitvev ureja Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 - uradno prečiščeno besedilo, v nadaljevanju ZZZDR-UPB1), ki določa samo popolno posvojitvev, s katero se posvojenec popolno izloči iz družine naravnih staršev ter preide v družino posvojitelja. Pri posvojitvi prenehajo pravice in dolžnosti posvojenca do njegovih staršev in do drugih sorodnikov ter pravice in dolžnosti staršev in sorodnikov do njega. Med posvojenecem in njegovimi potomci ter posvojiteljem in njegovimi sorodniki nastanejo enaka razmerja kot med sorodniki. Posvojitvev se ne more razvezati, posvojitelji pa se v matični register vpišejo kot posvojiteljevi starši.

V Republiki Sloveniji so za odločanje o posvojitvi pristojni centri za socialno delo, ki so nosilci javnih pooblastil, kar pomeni, da v imenu države izvršujejo nekatere državne naloge. Postopek za posvojitvev začne center za socialno delo po uradni dolžnosti ali na predlog bodočega posvojitelja. V postopku center za socialno delo ugotovi izpolnjenost zakonskih pogojev, oceni objektivne možnosti in primernost za posvojitvev, motive za posvojitvev, pričakovanja, osebnostne lastnosti. Poleg tega lahko tudi odloči, da se otroka za določen čas namesti v družino posvojitelja z namenom ugotovitve, ali se bosta posvojenec in posvojitelj lahko živela v nov položaj ter ali je posvojitvev za posvojenca koristna. Center za socialno delo na podlagi vseh ugotovitev v postopku lahko ugotovi, da niso izpolnjeni predpisani pogoji za posvojitvev ali da posvojitvev ne bi bila v otrokovo korist in z odločbo zavrne predlog za posvojitvev ali ustavi postopek za posvojitvev, če je tega začel po uradni dolžnosti. Če pa ugotovi, da so izpolnjeni pogoji za posvojitvev in da je posvojitvev v otrokovo korist, izda odločbo o posvojitvi.

V Sloveniji je situacija na področju posvojitve takšna, da je precej več kandidatov za posvojitev, kot otrok, ki se jih lahko posvoji. V zakonodaji, ki ureja posvojitve, imamo določbo, ki določa, da se otroke s slovenskim državljanstvom sme dati v posvojitev v tujino le v primeru, če takemu otroku v Sloveniji ni moč najti ustreznih posvojiteljev. Zakon ne prepoveduje, da slovenski državljani posvojijo otroka iz druge države, vendar je, podobno kot v našem zakonu, stvar notranje zakonodaje vsake države, ali dovoli posvojitve v tujino ali ne. Prav tako vedno država otroka določa pogoje in postopek posvojitve.

Pri posvojitvah pa je potrebno vedeti, da gre vedno za edinstveno situacijo, pri čemer mora biti osnovno vodilo, da se otroku iščejo najbolj primerni nadomestni starši (glede na njegove potrebe, starost, druge okoliščine) in ne obratno, zato je »čakalna doba« lahko zelo različna. Tudi vsi možni posvojitelji niso pripravljeni sprejeti vsakega otroka, kar je seveda njihova legitimna pravica.

Glede predloga, da bi v sodobni družbi pari morali imeti sistemsko enako dosopni obe možnosti: rojstvo in posvojitev, pojasnjujemo, da je država dolžna z ustrežno pravno ureditvijo omogočiti vzpostavitev in varstvo družinskega življenja svojim državljanom. Navedeno pomeni sistemsko ureditev družinskih razmerij, ureditev področja socialnega varstva, vzgoje, izobraževanja, zdravstva, itd.. V okviru zdravstvenega varstva je tako med drugim predvideno zdravljenje neplodnosti. Odločitev za starševstvo pa je izključno osebna in se s sistemskimi ukrepi ne more regulirati. Pravno namreč ne obstaja pravica do otroka - tako naravnega kot posvojenega.

Posvojitve - rejništvo

V zvezi s predlogom, da se strožje določijo in izvajajo pogoji za trajanje rejništva, s čimer bi biološkimi staršem omejili čas, v katerem naj uredijo razmere, ki bodo zopet primerne za njihovega otroka oz. v kolikor starši, ob podpori sistema, niso sposobni vzpostaviti primerne družinske okolje, naj se ob soglasju otrok le-te da v posvojitve in s tem konča njihovo negotovost, pojasnjujemo naslednje:

Otroci in mladoletniki, za katere starši ne skrbijo, ki nimajo staršev ali so brez družinske oskrbe, uživajo posebno varstvo in skrb države. ZZZDR-UPB1 določa, da država zagotavlja varstvo mladoletnim otrokom vselej, kadar je ogrožen njihov zdrav razvoj in kadar to zahtevajo druge koristi otrok. Oblike varstva, ki ga zakon določa so: posvojitev otroka, namestitve v rejniško družino ter skrbništvo. Katera oblika varstva je za določenega otroka najprimernejša, je odvisno od vsake konkretne situacije posebej, o tem pa odloča pristojni center za socialno delo. V kolikor se otrok torej znajde brez ustrezne oskrbe staršev ali zakonitih zastopnikov, mu je zagotovljeno zgoraj omenjeno varstvo s strani centrov za socialno delo.

Rejništvo je v osnovi ukrep začasne narave. Dolžnost centrov za socialno delo je, da na eni strani ustrezno poskrbijo za posameznega otroka, ki je nameščen v rejništvo, na drugi strani pa si morajo istočasno prizadevati za odpravo vzrokov, zaradi katerih je bil otrok umaknjen iz domačega okolja. Trajanje posameznega rejniškega razmerja je odvisno od individualnih koristi otroka, ki jih je potrebno ugotavljati v vsakem primeru posebej. V kolikor se ugotovi, da je določen otrok primeren za posvojitev in so za to izpolnjeni tudi zakonski pogoji, se posvojitev seveda lahko izvede. Nikakor pa ni mogoče rejništva razumeti kot predhodno stopnjo za

posvojitve. Dejstvo je tudi, da tudi kandidati za posvojitve niso pripravljeni posvojiti vsakega otroka, kar je seveda njihova legitimna pravica.

Hkrati s pripravo sprememb zakonodaje na področju rejništva (ZIRD-A, Ul. I. RS, št. 109/12), ki je začela veljati s 1. 1. 2013, je bilo izpostavljeno, da na centrih za socialno delo ni popolnoma enotne prakse dela na področju rejništva, zato je potrebno to poenotiti. Na podlagi tega so s sodelovanjem strokovnih delavcev centrov za socialno delo, MDDSZ, Skupnosti CSD Slovenije in predstavnic Fakultete za socialno delo Univerze v Ljubljani bile v začetku 2012 pripravljene Strokovne smernice za delo centrov za socialno delo na področju rejništva, ki prinašajo celosten in poenoten pogled na izvajanje rejništva in pomenijo pomemben praktični priročnik za strokovne delavce. V tem priročniku je celo poglavje namenjeno tudi razmerju oz. razmejevanju institutov rejništva in posvojitve.

Posvojitve iz tujine

Znano dejstvo je, da v Sloveniji obstaja nesorazmerje med številom otrok, ki se jih daje v posvojitve in med številom parov oz. posameznikov, ki želijo posvojiti otroka, saj je slednjih približno desetkrat več, kot je letno vseh posvojitve (domačih in iz tujine). Prav zaradi omenjenega nesorazmerja med številom otrok in številom kandidatov za posvojitve je v Sloveniji v zadnjih letih opazen trend, ko se kandidati za posvojitve odločajo za postopke posvojitve otroka iz tujine. Zagotovo imajo posvojitve otroka iz tujine določene posebnosti v primerjavi z »domačo posvojitvijo«, kar je v okviru strokovnega dela s posvojitelji potrebno upoštevati in temu posvetiti potrebno pozornost.

Na mednarodnem področju je Slovenija ratificirala Konvencijo o varstvu in sodelovanju pri meddržavnih posvojitvah (t.i. Haaška konvencija), ki je začela veljati februarja 2002. To konvencijo je podpisalo in ratificiralo okoli 80 držav, kar pomeni, da lahko slovenski vlagatelji vložijo vlogo za posvojitve iz tujine na podlagi določb konvencije v katerokoli izmed teh držav podpisnic (seveda pa ni jamstva, da bo do posvojitve tudi dejansko prišlo). Po konvenciji je osrednji organ Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, strokovno delo pa opravlja 62 centrov za socialno delo. Osnovni problem ne le Slovenije, temveč tudi večine evropskih držav pa je, da je mnogo več zainteresiranih kandidatov za posvojitve, kot je na voljo otrok za posvojitve in so zato možnosti tudi za tovrstno posvojitve sorazmerno majhne. Konvencija o varstvu in sodelovanju pri meddržavnih posvojitvah, kot multilateralni sporazum, zasleduje tri bistvene cilje: uvesti jamstva, ki zagotavljajo, da meddržavne posvojitve potekajo v dobro otroka in ob upoštevanju njegovih temeljnih pravic, priznanih v mednarodnem pravu; vzpostaviti sistem sodelovanja med državami pogodbenicami, da bi zagotovili spoštovanje teh jamstev in s tem preprečili ugrabitev, prodajo ali trgovino z otroki in da bi v državah pogodbenicah zagotovili priznanje posvojitve, opravljenih v skladu s konvencijo.

Od leta 2008 velja tudi Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Makedonije o meddržavnih posvojitvah. Sporazum je pripravljen na podlagi določil Haaške konvencije in določa temeljne pogoje na strani posvojitelja ter otroka oz. mladoletne osebe, postopek meddržavne posvojitve otroka (osebe, ki želijo posvojiti otroka iz druge države, vlogo za meddržavno posvojitve vložijo pri pristojnem organu države, v kateri prebivajo), osrednja (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Republike Slovenije in Ministrstvo za delo in socialno politiko Republike Makedonije) ter pooblaščenice organe (centri za

socialno delo obeh držav) za izvajanje meddržavnih posvojitvev, ureditev izstopa iz matične države ter vstopa in prebivanja otroka oz. mladoletne osebe v državi sprejema ter ureditev zdravstvenega zavarovanja otroka v času predhodne namestitve.

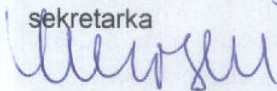
Seveda je mogoče posvojiti otroka tudi iz držav, ki niso podpisnice omenjene konvencije oz. sporazuma, je pa potrebno poudariti, da v postopkih mednarodnih posvojitvev velja, da vedno država otroka določa pogoje in postopek posvojitve. Odloča torej kateri otrok se sploh lahko posvoji in če se lahko posvoji v tujo državo. Država otroka tudi odloča o tem, katere dokumente je potrebno pripraviti in v kakšni obliki, če želi tujec posvojiti otroka iz njihove države. Ko je postopek posvojitve v tuji državi končan, je potrebno v RS doseči priznanje odločbe, s katero je otrok posvojen. Pravna podlaga za priznanje tuje sodne odločbe je lahko bilateralni sporazum Republike Slovenije in tuje države, v katerem je urejeno priznanje in izvrševanje sodnih odločb ali pa Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (ZMZPP). ZMZPP priznanje in izvršitev tujih sodnih odločb ureja od 94. do 103. člena. Tuja sodna odločba je namreč izenačena s sodno odločbo sodišča Republike Slovenije oziroma ima enak učinek kot slovenska sodna odločba le, če jo prizna sodišče Republike Slovenije.

Glede na velik interes slovenskih državljanov za posvojitve otrok iz Ruske federacije, smo pristopili k sklenitvi meddržavnega sporazuma o posvojitvah med državama. Sredi septembra 2013 so v Republiki Sloveniji potekala vsebinska usklajevanja meddržavnega sporazuma o posvojitvah med Rusko federacijo in Republiko Slovenijo; večina besedila je bila na pogajanih usklajena, obe državi pa sta pri določenih členih predloga sporazuma ugotovili, da je potrebno predvidene rešitve preveriti oz. uskladiti z drugimi resorji znotraj države; Republika Slovenija je to storila in 6. decembra 2013 v Rusko federacijo posredovala zadnjo verzijo meddržavnega sporazuma; uradnega odziva z ruske strani (kljub našemu povpraševanju) še nismo prejeli.

Določene aktivnosti glede možnosti posvojitve otrok iz tujine s strani slovenskih državljanov trenutno potekajo tudi s Češko in Bolgarijo.

S spoštovanjem,

Pripravil/a:
Tanja Oberski
sekretarka

mag. Ružica Boškić
generalne direktorice

